

ПОНЯТТЯ МУЛЬТИМОДАЛЬНОСТІ В ДИСКУРСІ

Тетяна Левада

Запорізький державний медичний університет

Abstract. The article deals with the notion of multimodality and compares the functioning in different sciences such as linguistics, physiology, psychology, music, logics etc. Multimodality is an interdisciplinary category based on different channels and types of information perception, on the simultaneous use and interaction of verbal non-verbal, visual and other aspects.

Keywords: multimodality, modality, communication, perception, interaction, discourse

У сучасному мовознавстві значної актуальності набуває вивчення мультимодальності різноманітних типів дискурсу, розглядається взаємодія вербальних та невербальних мовних засобів.

У фокусі уваги даної розвідки опинились визначення поняття мультимодальності у різних галузях людської діяльності. Так, поняття мультимодальності та модальності (multi- та лат. modalis, e, modus, i m – міра, спосіб, відношення до дії) є предметом дослідження таких сфер пізнання як філологія, логіка, музика, програмування, філософія, психологія, фізіологія, логістика та інші. В рамках кожної з цих сфер явище модальності розглядається у різних ракурсах, розрізняють мономодальність, полімодальність, мультимодальність, субмодальність та ін. Зокрема, нас зацікавило поняття модальності у фізіології, де рецептори називаються мономодальними та полімодальними, в залежності від способу їх реакції на подразники (Шевчук, 2015: 196). На нашу думку, саме такий принцип покладено в основу лінгвістичних досліджень, де мультимодальністю називають здатність людини сполучати та суміщати в процесі пізнання та комунікації відразу декілька способів засвоєння світу й спілкування – вербальний, візуальний, кінетичний, або жестовий тощо (Кузнецова, 2017: 193). І саме різноманітність каналів сприйняття інформації покладено в основу створення мультимодального тексту. Аналогічний принцип використовується в музиці, де модальність – це поєднання різних природних та штучних ладів.

У психології виділяють модальність особистісних переживань, що є близьким до трактування модальності в логіці як характеристики судження залежно від встановлюваної ним вірогідності, тобто від того, що в ньому стверджується – можливість, дійсність чи необхідність чогось. Також у загальній психології однією з характеристик людських відчуттів є їх модальність, відповідно якої це зорові, слухові, нюхові, смакові, органічні, больові, температурні, рухові та статичні відчуття (Максименко, 2004: 33, 265). Ці відчуття класифікуються у відповідності до типів рефлексів. Модальність – це також граматична категорія, яка означає відношення змісту мовлення до дійсності й виражається за допомогою форм способу дієслова, інтонації, вставних слів і т. ін. (Великий тлумачний словник сучасної укр. мови, 2005).

У вітчизняному мовознавстві створено фундаментальні дослідження мультимодальності в політичному дискурсі (Кузнєцова, 2017), в англomовному коміксі (Івасишин, 2019), в зарубіжному мовознавстві вивчено мультимодальність лекційного дискурсу (Сорокіна, 2017), дискурсу ЗМІ (Івченков, 2003) та в академічному дискурсі (Хутиз, 2016). Мультимодальний аналіз використовується в дослідженні дискурсу пропаганди (Галас, 2017). В цих роботах, поняття мультимодальності інтерпретується як поєднання вербальних та невербальних засобів, які дозволяють задіяти різні типи людських відчуттів: зорові, слухові, рухові та статичні. І саме завдяки ним відбувається створення реалістичної картини коміксу, переконливої пропаганди та лекції, яка є інформативною та легко запам'ятовується. В європейському мовознавстві одними з найвагоміших робіт є дослідження мультимодальності Gunther R. Kress, Norris, S., K. L. O'Halloran та інших. Так, S. Norris зазначає, що при мультимодальному аналізі інтеракції, мова не є феноменом, який існує за межами самого індивіда. Він звертає увагу на різні канали сприйняття інформації, а саме на вербальний та невербальний аспект (Norris, 2015).

Отже, можемо зробити такі висновки: мультимодальність – це міждисциплінарна категорія, яка ґрунтується на різних каналах та типах сприйняття інформації, на одночасному використанні та взаємодії вербальних

невербальних, візуальних та інших аспектів; мультимодальність у дискурсі – поєднання вербальних та невербальних засобів, які дозволяють задіяти різні типи людських відчуттів: зорові, слухові, рухові та статичні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови, Перун, 2005. 250 тис. слів та словосполучень.
2. Г.В. Кузнецова Деякі аспекти вивчення мультимодальності в політичному дискурсі //: Вісник ХДУ Серія Перекладознавство та міжкультурна комунікація № 4 (2017) – с.193-197
3. Галас А. Мультимодальний дискурс пропаганди крізь призму епістемічної моделі оцінки//Мова і суспільство. 2017. Випуск 8. – С. 56 - 68
4. Загальна психологія. / За загальною редакцією академіка С. Д. Максименка. Підручник. - 2-ге вид., переробл. і доп. - Вінниця: Нова Книга, 2004. –704 с.
5. Івасишин М.Р. дисертація Мультимодальність англomовного коміксу: лінгвальний і екстралінгвальний виміри - Івано-Франківськ, 2019
6. Івченков В.І. монографія Дискурс білоруських ЗМІ. Організація публіцистичного тексту. – Мн.: БДУ, 2003. – 257 с.
7. Сорокіна Ю. В. Понятіе мультимодальности и вопросы анализа мультимодального лекционного дискурса// Филологические науки. Вопросы теории и практики (входит в перечень ВАК). Тамбов: Грамота, 2017. № 10. Ч. 1. – С. 168-170.
8. Фізіологія. 2-ге видання: Підручник для ВМНЗ ІV р.а. Шевчук В. Г. та ін. – Вінниця: Нова Книга, 2015 – с. 448 – С. 196
9. Хутиз І.П. Мультимодальность академического дискурса как условие его коммуникативной успешности //Ежеквартальный рецензируемый, реферированный научный журнал «Вестник АГУ». Выпуск 1 (172), 2016 – С.90-95
10. Sigrid Norris Concepts in multimodal discourse analysis with examples from video conferencing //Yearbook of the Poznań Linguistic Meeting 2 (2016), pp. 141–165

REFERENCES

- Fiziolohiia. 2-he vydannia: Pidruchnyk dlia VMNZ IV r.a. Shevchuk V. H. ta in. – Vinnytsia: Nova Knyha – s. 448 – S. 196
- H.V. Kuznietsova Deiaki aspekty vyvchennia multymodalnosti v politychnomu dyskursi //: Visnyk KhDU Serii Perekladoznavstvo ta mizhkulturna komunikatsiia № 4 (2017) – s.193-197
- Halas A. Multymodalnyi dyskurs propahandy kriz pryzmu epistemichnoi modeli otsinky//Mova i suspilstvo. 2017. Vypusk 8. – S. 56 - 68
- Hutiz I.P. Mul'timodal'nost' akademicheskogo diskursa kak uslovie ego kommunikativnoj uspeshnosti //Ezhekvartal'nyj recenziruemyj, referiruemyj nauchnyj zhurnal «Vestnik AGU». Vypusk 1 (172), 2016 – S.90-95
- Ivasyshyn M.R. dysertatsiia Multymodalnist anhlomovnoho komiksu: linhvalnyi i ekstralynhvalnyi vymiry - Ivano-Frankivsk, 2019
- Ivchenkov V.I. monohrafiia Dyskurs biloruskykh ZMI. Orhanizatsiia publitsystychnoho tekstu. – Mн.: BDU, 2003. – 257 s.
- Sorokina Ju. V. Ponjatie mul'timodal'nosti i voprosy analiza mul'timodal'nogo lekcionnogo diskursa// Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki (vhodit v perechen' VAK). Tambov: Gramota, 2017. № 10. Ch. 1. – S. 168-170.
- Zahalna psykholohiia. / Za zahalnoiu redaktsiieiu akademika S. D. Maksymenka. Pidruchnyk. - 2-he vyd., pererobl. i dop. - Vinnytsia: Nova Knyha, 2004. –704 s.
- Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy, Perun, 2005. 250 tys. sliv ta slovospoluchen.